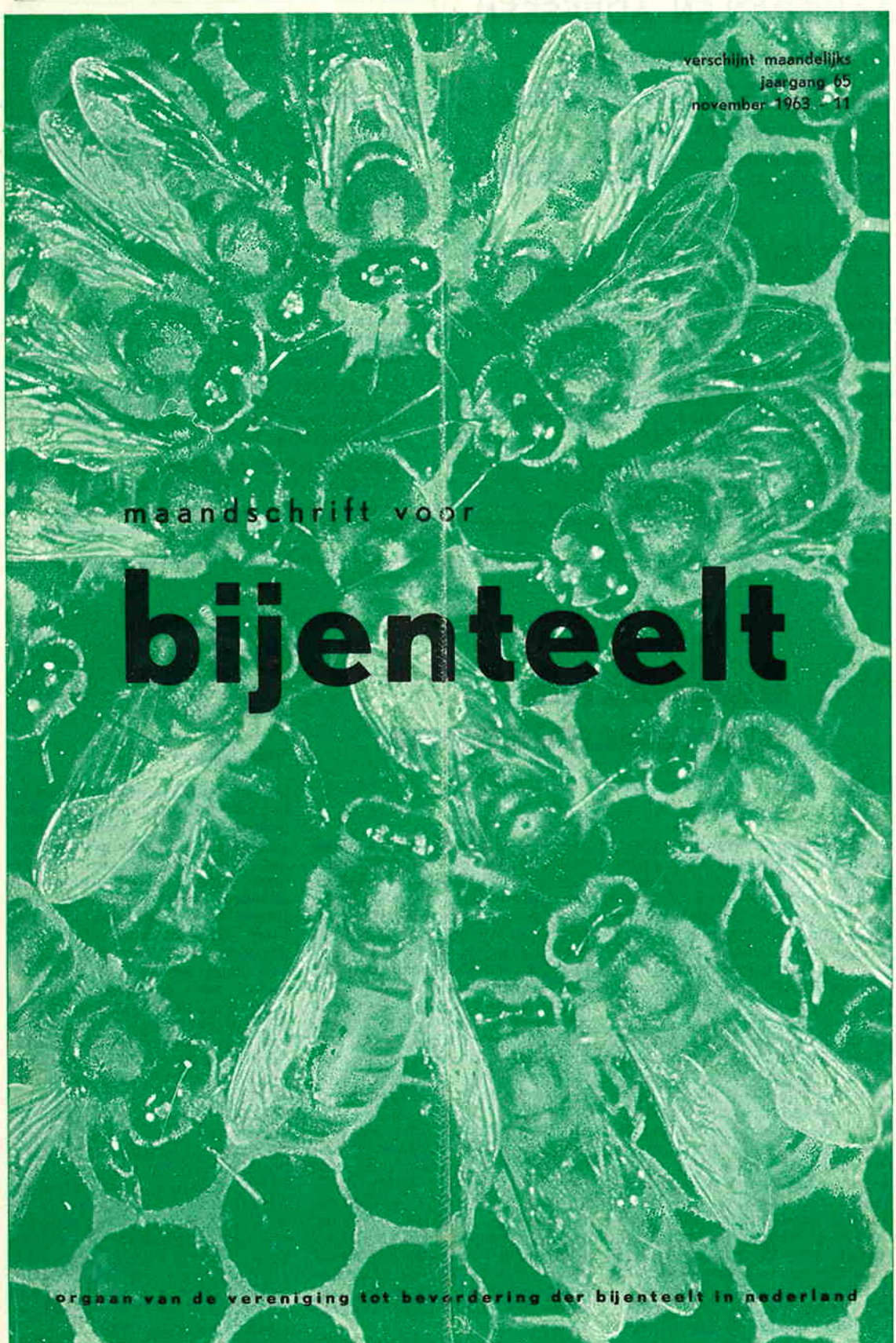




verschijnt maandelijks  
jaargang 65  
november 1963 - 11

maandschrift voor

# bijenteelt

orgaan van de vereniging tot bevordering der bijenteelt in nederland



# AANBEVOLEN ADRESSEN

## IMKERSARTIKELEN

Wij leveren alles wat u nodig hebt. Prijscourant gratis op aanvraag. BIJENHUIS, WAGENINGEN.

## HONING EN WAS

Verkoop uw klanten geen neen als u uitverkocht bent. Vraag ons even prijsopgaaf. BIJENHUIS, WAGENINGEN.

## BUITENLEVEN

VAKANTIEHUISJES, GARAGES, SCHUREN, vanaf f 341,00—f 275,00. Vraagt folder, of stort resp. f 3,50, f 3,—, f 2,50 voor bouwplaten + tekeningen voor aanvraag, om een indruk te krijgen. Girorekening 672439. „DIHAMA” Hardinxveld.

## BOEKEN EN BLADEN

HET GROTE BIJENBOEK door R. P. Groenveld kost f 13,90. Wij hebben het in voorraad. BIJENHUIS, WAGENINGEN.

Abonneer u op „BIJENNIEUWS”, orgaan van de afd. Bunnik-Houten en de STICHTSE KONINGINETEELTCLUB f 2,50 p.j. Verschijnt maandelijks. Postgiro 193060. Gratis proefnummers.

## VOORSTELLEN

### ALGEMENE VERGADERING 1964

De afdelingen kunnen tot 5 december 1963 voorstellen voor de algemene vergadering 1964 bij het hoofdbestuur indienen. De voorstellen dienen vergezeld te gaan van een korte toelichting. Ze worden op de agenda geplaatst indien ze door 5 of meer andere afdelingen worden ondersteund.

De adhesiebetuigingen dienen voor 15 februari in het bezit van het hoofdbestuur te zijn.

### HONING met eerste prijzen BEKROOND

Klaverhoning f 2,35 per kg; Bloemenhoning f 2,30 per kg; Boekweithoning f 1,90 per kg; Lindehoning f 2,30 per kg. Minimum afname 25 kg. Bij 50 kg franco huis.

**BIJENPARK BRULLEMAN - Breukelen**  
Zandpad 42a - Telefoon 03462 - 303

HET VAN OUDS BEKENDE ADRES

# EENMALIGE SUIKERLEVERING

Onze algemene vergadering besloot om bij wijze van proef in 1964 over te gaan tot éénmalige suikerlevering, vooropgesteld dat het Ministerie van Financiën daartegen geen bezwaren zou hebben. De zuidelijke bonden hadden reeds eerder hetzelfde besluit genomen. De Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap heeft daarna de wijziging van de beschikking „Vrijdom van accijns voor suiker ten dienste van de voeding van bijen” bij het Ministerie aanhangig gemaakt. Daarbij is tevens verzocht de mogelijkheid te openen tot invoer onder vrijdom van Belgische bijensuiker. Indien de prijsverhouding van witsuiker in beide landen dit toelaat, zouden denaturatie en distributie van bijensuiker in de Beneluxlanden meer kunnen worden geconcentreerd, hetgeen zeer aantrekkelijke besparingen tot gevolg kan hebben. In België worden

dezelfde denaturatiemiddelen gebruikt als in Nederland, alleen in een andere verhouding. De Minister van Financiën heeft thans beide verzoeken ingewilligd. **De eenmalige suikerlevering zal in de tweede helft van 1964 worden verwezenlijkt.** De Minister heeft er geen bezwaar tegen, dat de benodigde bijensuiker uit België met vrijstelling van accijns wordt ingevoerd, mits deze suiker met de ter zake voorgeschreven mengmiddelen is gedenatureerd. Dit betekent dus, dat de voorjaarssuikerlevering van 1964 de laatste voorjaarslevering zal zijn. Zo spoedig mogelijk daarna zal, naar wij verwachten, vergunning worden verleend voor de verstrekking van 17 kg suiker per volk, dat de imker op het tijdstip van de aanvraag heeft en deze suiker zal dan voor een heel jaar moeten dienen.

Als aankoop in België voordeliger lijkt, zullen we in België kopen. Is Nederland voordeliger, dan kopen we in Nederland en dan denatureren we de suiker zelf.

## Vuile suiker

Wij vernemen dat een imker in het midden des lands twee jaar achtereenvolgend met „veegsuiker” heeft gevoerd en dat beide keren zijn volken dood gingen. Eenzelfde bericht bereikte ons aangaande een imker in het noorden van het land, die z.g. „kuilsuiker” had gevoerd. Ook deze suiker, die een hoog percentage zout bevatte, was dodelijk voor de bijen. Ten slotte kregen wij nog een bericht omtrent een imker, die zijn volken voerde met minder sterk geraffineerde bruine rietsuiker, ook met dodelijke afloop.

Wij vestigen in dit verband de aandacht van onze leden erop dat voor wintervoeding alleen zuivere, al dan niet gedenatureerde eerste klas kristalsuiker geschikt is. In het voorjaar en de zomer kan men wel verontreinigde witsuiker gebruiken, mits deze verontreinigingen alleen bestaan uit vezels van zakken enz. en niet uit voor de bijen nadelige of zelfs giftige stoffen zoals zout e.d.

# KLADBLOK

VAN EEN CONGRESSIST

Het is niet gemakkelijk om te schrijven over iets zo ontastbaars als het „geestelijk klimaat” van een congres. Men voelt zich door dat klimaat omringd en men ervaart het met een gevoel van behagen of onbehagen. Pas als men er zich zeer bewust voor openstelt, gelukt het hier en daar symptomen te ontdekken die enig houvast geven.

Wij zijn in de vrije wereld zó zeer gewend aan de vrijmoedigheid, waarmee onze medemensen begeerten in ons wakker roepen om die begeerten daarna te bevredigen, dat de winsthonger, die daar achter schuilt, ons nauwelijks meer opvalt. In Praag is een van de eerste dingen die je opvallend: de totale afwezigheid van reclame. Maar al spoedig zie je ook voor allerlei winkels mensen staan, waarvan sommigen naar huis gaan met een kropje sla of een bloemkooltje zo groot als een theekopje, de rest met niets. Zo'n heel ander economisch bestel beïnvloedt het klimaat van een congres. En je voelt een gevoel van weersin in je opkomen als in zo'n arm land de Staat de congressisten in een pompeus hotel een receptie aanbiedt, zó overdadig als nergens anders ter wereld.

Als wij spreken over de bijenteelt in Nederland, is het woord „Nederland” een geografische aanduiding. De Tsjechen spraken ijverig over „De bijenteelt in de Tsjechoslowaakse Democratische Volksrepubliek”.

Geen geografische aanduiding dus, doch een aanduiding van het politieke bestel. Je kijkt er van op alsof iemand bij ons het in zijn hoofd zou halen te spreken over „De bijenteelt in de Nederlandse constitutionele monarchie”. In Praag spreekt men de taal van het regime. Want het regime luistert.

Ik vroeg aan een congressist waarom een bepaald bijenblad uit het Oostblok plotseling opgehouden had te verschijnen. Antwoord: het sprak te weinig de taal van het regime.

In mijn vorig kladblok ontdekt u zonder veel moeite de samenvatting van een paar lezingen, die alleen door Russen gehouden kunnen zijn, ook al liet ik

elke aanduiding achterwege. Spraken zij over vegetatieve hybridisering omdat het de taal van hun regime is? Is het de prijs, die zij betalen om door het regime te worden afgevaardigd naar het congres? Luistert het regime door de oren van de tolk, die hen vergezelt?

Een Fransman houdt een onbeschaamde propagandarede voor een „geneesmiddel” met koninginnemelk, dat hij in de handel brengt. Hij wordt er „beter” van. Hij probeert ons te suggereren dat ook de lijdende mensheid er beter van wordt. Ik herken de vrije wereld.

Een Tsjech pocht op de enorme belangstelling van de imkers voor vergaderingen en cursussen. Omzichtig vertelt een andere Tsjech mij: als we éénmaal ontbreken, vestigen wij de aandacht op ons, als wij tweemaal ontbreken zijn wij verdacht. Ik herken het oosten. Vandaag is het donderdag. Praag haalt de Russische kosmonaute binnen. De president van de Tsjechoslowaakse republiek ontvangt het presidium van het congres. Een zekere ridder van Rappard vraagt hij op de man af: En wat gaat u nu over ons vertellen, als u weer thuis bent? Antwoord: Alleen de waarheid, mijnheer de president.

Zaterdag. Onze voorzitter, die in 1949 te Amsterdam Apimondia oprichtte, de organisatie die onder andere onze congressen organiseert, houdt in Praag, der traditie getrouw, de grote slotrede. In het Duits deze keer. Onze gedachten gaan terug naar 1949, naar Amsterdam, waar wij na de oorlog voor de eerste maal weer een internationaal congres hielden. De aanwezigheid van de Duitse imkers en geleerden wekte daar bij velen een zeer begrijpelijke weerstand. Vier jaar daarvoor zat onze voorzitter nog in Duitse gevangenschap. Wij moesten iets wegslikken, toen hij daar in Amsterdam uitriep: Bijen kennen geen grenzen. En: De liefde voor de bijenteelt heeft ons een gemeenschappelijke taal geschonken. Op de volgende congressen heeft onze voorzitter er steeds

weer op gehamerd dat wij ons moeten losmaken van de noodlottige vooroordelen, die mensen van verschillende nationaliteit, ras en religie gescheiden houden.

Hier, in Praag, gaat er een golf van ontroering door de zaal als hij zegt: Wij hebben u over alle grenzen heen de hand gereikt en u hebt die vriendenhand met grote warmte gedrukt. Wij zijn niet meer van elkaar gescheiden, althans in onze harten niet. Onder ons kan geen sprake meer zijn van een alleen maar zuiver opportunistische co-existentie. Evenals onze bijen erkennen wij eenvoudig geen grenzen en ook in de toekomst zullen wij doorgaan met te bewijzen, dat dit geen lege woorden zijn. Toen wij in 1949 Apimondia oprichtten, was ons doel een brug te slaan, niet alleen tussen wetenschap en praktijk, maar vooral tussen de mensen onderling, die op zoveel wijzen van elkaar gescheiden zijn. De kloof, die ons in 1949 nog van de Duitsers scheidde, is overbrugd.

In het begin hebt u ons voorstel, om in uw land te congresseren, met begrijpelijke schuchterheid ontvangen. Maar u hebt begrepen, dat onze oproep de goedwillende mensen van alle landen betreft, ook die van achter het ijzeren gordijn. U hebt onze boodschap van eenheid en vriendschap van alle imkers verstaan. Wij hopen met heel ons hart, dat het in de toekomst niet alleen de imkers zullen zijn, die deze boodschap in praktijk weten te brengen, maar dat vooral ook de politici dat zullen weten te doen.

Bij onze bijen merken wij een eenheid en een samenwerking op, die ons steeds weer ontroert. Wij, mensen, verschillen vooral daardoor van de bijen, dat wij het bevorderen van eenheid en samenwerking beschouwen als een persoonlijke opdracht. Wij zijn niet, als de bijen, massadiëren, die in een staatsverband zijn ingelijfd, maar wij streven naar een samenwerking, die berust op vrijheid, gerechtigheid en barmhartigheid, om kort te gaan: op christelijke naastenliefde. En dat is heel iets anders dan de moderne collecti-



vistische transcriptie van het oeroude gebod van liefde tot de medemens. Het stelt ieder mens, die z'n verantwoordelijkheid kent, voor een opdracht, die hij te vervullen heeft in het korte tijdsbestek, dat het Op- perwezen hem op deze aarde geeft.

De techniek heeft de mens tot kosmonaut gemaakt, maar dat heeft hem niet nader gebracht tot de kennis der laatste dingen, die werkelijk waar- de voor hem hebben.

Doordat het bijenvolk ons voor vele raadselen stelt weten wij imkers, beter dan wie ook, dat wij Gods prachtige werk niet kunnen verbeteren, maar dat wij het alleen maar kunnen verminderen. Wij stellen onze congressen dan ook niet alleen, en zelfs niet in de eerste plaats, in dienst van wetenschap en techniek van de bijenteelt. Wij maken met onze congressen

een pelgrimstocht door de we- reld om overal onze boodschap te brengen: niet alleen alle imkers, maar alle mensen zijn elkanders broeders.

U, hier in Tsjechoslowakije, be- zit niet de welvaart, die bij ons in het westen vele landen be- dreigt met een arrivistische mentaliteit.

Door onze komst hier hebben wij het weer klaargespeeld al- le politieke kloven, die de men- sen gescheiden houden, als im- kers eenvoudig te negeren. Daarmee hebben wij iets ge- daan, wat de politici met hun zwart-wit- (of als u wilt: rood- geel-) psychose als een sprook- je in de oren klinkt, dat nim- mer werkelijkheid zou kunnen worden. Midden in het hart van het oude Europa hebben wij onze boodschap van vriend- schap voor en erkenning van de medemens gebracht. Met haar oproep „De imkerij ver-

bindt de volken der ganse aar- de” heeft Apimondia opnieuw bewezen haar hoge roeping te verstaan.

Ik heb een paar zinnen uit de grote rede van de heer van Rappard voor u opgeschreven. Want die rede heeft uiteindelijk het geestelijk klimaat van het congres bepaald. Wij hebben ons zelf even herkend als slach- offers van een wormstekige ter- reur en van een wormstekige vrijheid. En... als mensen, die elkaars broeders zijn.

Het is niet de eerste keer, dat op onze congressen zelfs man- nen, die een hele week lang erg stoer gedaan hebben, met tranen in de ogen naar „de grote rede” luisterden.

Het volgende congres zal wéér achter het ijzeren gordijn wor- den gehouden: in Roemenië. Ook daar wonen imkers. Ook daar wonen mensen, die onze broeders zijn.

## BIJENRASSEN

Bij het lezen van het interes- sante stukje „Over bijenteelt in 1863”, viel het mij op, dat men meent in de gegevens van de heer Kronenburg de eerste vermelding van Italiaanse bijen te hebben gevonden. Na het „Bie-Boek” van Jacob Cats (Vadertje Cats) te hebben ge- lezen, meen ik te mogen op- merken, dat er in 1655, dus ruim tweehonderd jaar eerder, al Italiaanse bijen in Neder- land waren. Misschien is dit nu de eerste vermelding van Italiaanse bijen in ons land. Cats schrijft namelijk, dat er twee soorten bijen zijn: „goud- gele of leder-verw/en swarte”. Bij de eerstgenoemde schrijft hij, dat zij de beste zijn; zwarte bijen zijn minder waard.

Wat betreft het ingezonden stuk van de heer Naeff zou ik graag het volgende willen ver- melden. Met enkele andere im- kers heb ik de ervaring opge- daan, dat met een warmte vast- houdende, maar goed vocht- opnemende en vochtdoorlaten- de bovenbedekking de volken en de raten beter de winter doorkomen, dan wanneer men als bovenbedekking een plaat asbest, een volledig dichtgekit kleedje o.i.d. neemt.

Bovendien is het ook nog een groot verschil, of men in het dak ventilatie-openingen heeft aangebracht (voorzien van gaas tegen wespen en muizen). Met

ventilatie-openingen zijn mijn dekkleden, waaraan weinig kit- hars zit, veel minder vochtig bij de eerste voorjaarsinspec- tie, dan wanneer deze ventila- tie-openingen ontbreken.

Ervaringen met andere rassen bijen dan de „Nederlandse bijen” heb ik niet. Toch wil ik u het volgende niet onthouden. Tijdens een gesprek met een Duitse imker kregen we het over bijenrassen. Deze imker had vele rassen geprobeerd en vergeleken met de inlandse bijen. Eens meende hij het juiste ras te hebben gevonden. Vier jaar lang waren de volken van dat ras de beste. Tot er een strenge winter kwam: alle volken van het nieuwe ras stierven en de inlandse bijen bleven alle in leven. Nadien heeft deze imker alleen in- landse bijen gehouden. Door middel van selectie heeft hij nu prima zwarte inlandse bij- en, die niet erg steken, weinig zwermen en goed halen.

Ook in onze omgeving hebben verschillende imkers andere rassen bijen gehad; met name Krainers. Ook zij zijn weer teruggekomen op de inlandse bij, door slechtere ervaring met de andere rassen. Door selectie probeert ieder de beste bijen te krijgen.

Mijns inziens kunnen we de betere resultaten van de in- landse bijen als volgt ver- klaren. De inlandse bij heeft sinds eeuwen in hetzelfde land gewoond. Zij heeft zich bij het klimaat aangepast. Daarom kan zij zich bij die weersomstan- digheden waaraan zij is aan- gepast beter handhaven dan de bij van een ras, dat nog niet zo lang in dat land is.

Voornamelijk om deze reden blijf ik doorimkeren met de „Nederlandse bijen”, hetgeen echter niet inhoudt, dat ik naar aanleiding van meer positieve berichten niet nog eens andere bijen wil proberen.

Groningen J. T. SMIT

### GESLAAGD

Voor de aantekening Bijenteelt slaagden onlangs de volgende kandidaten, die wij onze hartelijke geluk- wenssen aanbieden:

H. C. v. d. Aa, Molenstraat 51, Vught.

P. A. Jansen, Heemraadsingel 308, Rotterdam.

J. T. M. Ruven, A. van Culemborgstraat 70, IJssel- stein (U.).

Eerw. Zr. Servanda, Koestraat 37, Oirschot.

H. A. H. M. Weterings, Nwe Bosstraat 36, Breda.

Het herfsttij in de natuur, waarde lezers, luidt dan tevens de slotfase in van een rubriek als deze en wil ik het imkers-tuintje netjes aangeharkt aan mijn opvolger overgeven, dan moet ik mij haasten nog gauw die onderwerpen met u te bespreken, die in de afgelopen zomer niet voldoende uit de verf zijn gekomen of eenvoudig zijn overgeslagen. Daarbij heb ik er op vertrouwd, dat u in ieder geval zelf wel kunt zien, dat er iets verkeerd gaat en dan zonodig wel om hulp bij een lid van uw afdeling zult hebben aangeklopt, temeer daar ik u toch niet stap voor stap kan — en ook niet wil — leiden bij de beoefening van uw liefhebberij. Er gaat, herinner ik mij uit de militaire dienst, niets boven een gepast eigen initiatief. Geijekte onderwerpen, waarover je eenvoudig behóórt te schrijven, wil je nog enig zelfrespect overhouden, zijn: vijanden van de bijen, ziekten van de bijen en niet te vergeten de taal der bijen enz. en dus pak ik terwille van dat zelfrespect maar meteen die vijanden bij de kop. En laat ik dan meteen maar zeggen, dat ik dat „vijand” een akelig woord vind, dat we maar niet te veel moeten gebruiken. Dit is weer zo'n voorbeeld van het toepassen van menselijk denken op de dierenwereld. De bij is b.v. voor de bijenwolf (een op zich zelf bijzonder interessante sluipwesp, het bestuderen meer dan waard) een dier, dat hij voor zijn voortplanting nodig heeft, want de natuur heeft het nu eenmaal zo beschikt, dat die sluipwesp in een honingbij zijn eieren moet leggen, wil daar wat van terecht komen, maar dat heeft niets met vijandschap te maken. De merel eet de worm op en de kat de merel, zo is het dierenleven en daarop berust het evenwicht in de natuur. Niettemin zijn er dieren, die wij met het oog op onze bijen met een minder welgevallig oog bekijken, hoewel we ze in een ander verband juist bijzonder graag zien. Een goed voorbeeld daarvan is de mees en in het bijzonder de koolmees. We dragen die kleine parmantige dingen allemaal een goed hart toe en beschouwen ze als nuttig, omdat het insectenverdelgers zijn. Maar ze kunnen, als in de

winter schraalhans keuken-meester is, op de bijenstal knap hinderlijk zijn en in de tijd, dat ze hun jongen moeten grootbrengen, evenzo. Niet voor niets is één van de volksnamen „biemees”. Ze strijken op de vliegplanken neer en lokken door daarop heen en weer te trippelen en in het hout te pikken, de bijen naar buiten, die ze grijpen en in de onmiddellijke nabijheid van de stal opten, waarna ze weer terug komen. En als ze het kunstje eenmaal onder de knie hebben zijn ze niet meer te verdrijven en hoewel ik dat niet kan bewijzen vermoed ik, dat deze winterkostgangers ook diegenen zijn, die in de tijd, dat ze jongen hebben, zo vaardig de bijen voor het vliegget wegpijken. Daarom wilde ik u aanraden, vóór dat de vorst invalt of de bodem met sneeuw is bedekt, een voerplaats voor vogels in te richten. De mezen blijven dan van uw bijen af en u hebt er ook nog plezier van. Nu moet u niet zo'n vogelhuisje van berkestammetjes neerzetten, zoals die in de winkels worden aangeboden. Daar heeft alleen de man, die ze heeft gemaakt en de winkelier, die het u heeft verkocht wat aan, want behalve de brutale huiskezen, komt daar praktisch geen vogel op. Een vogel kruipt nu eenmaal niet onder een laag dak, want zijn behoud, bij het dreigen van gevaar zit in snel opvliegen en hoogte winnen, zodat hij instinctief alle situaties waarin dat niet mogelijk is, vermijdt. Een paal, zonder zijsteunen, recht op in de grond zetten, op ongeveer 1,5 m. boven de grond er een plank opspijkeren met een opstaand lijstje om te verhinderen, dat het voer eraf waait en de zaak is goed en goedkoop geregeld. Op deze manier kunnen de katten er ook niet bijkomen. Er aan denken, dat de mezen zaad- en insectenetters zijn en brood alleen eten als ze bijna verhongerd zijn, maar met een stukje spek, wat aangeregen pinda's of vetbollen doet u wonderen. Wilt u helemaal zeker zijn, dan is er de laatste tijd een prachtig middel in de handel gekomen om de vlieggaten van de kasten te beschermen in de vorm van de plastic-tuinnetten. Deze netten zijn niet duur en

vergaan niet. Zij hebben aan twee zijden lussen en zijn in verschillende maten in de handel. U kunt door de lussen een ijzerdraad steken of er een touw doorhalen. Door deze draden op de juiste afstand te bevestigen, krijgt u een strak staand net, dat u naar believen langs de draden heen en weer kunt schuiven. De mazen zijn zo groot, dat de bijen er bij een eventuele reinigingsvlucht geen last van hebben.

In het voorjaar kunt u op dezelfde wijze deze netten boven de aardbeien gebruiken. Openschuiven als u moet plukken, daarna weer dicht schuiven om de merels er af te houden.

Hetzelfde geldt b.v. voor uw jonge slapantjes. Ik zeg het er maar even bij, om u over het bezwaar van de kosten heen te helpen. U kunt voor de bijenkasten natuurlijk ook kippegaas gebruiken, maar dan het fijnmazige, want door het gewone kippegaas wippen de mezen gewoon heen.

Overigens lees ik over de bescherming van de bijen in de winter reeds in mijn „Naarstigen Bijenhouder” van 1668 geschreven door P. Nijland, der Medicijnen Doctor, zijnde het bijvoegsel van het IIIde deel van het „Vermakelijk Landt-leven” dat als ondertitel draagt „De Medicynwinckel of ervaren Huyshouder” (Noch is hierachter by-gevoeght Den Verstandigen Kock): „Als nu de korven versorgt staen, en neffens den anderen staen, soo sal men nemen rietmatten, en dezelve voor de korven setten, sonder dat se deselve raken, en dit also de geheele winter laten staan.

Wanneer nu de winter voorbij, en het een schoone warme dagh is, sal men de rietmatten wech nemen, op dat sy hun van haar vuyligheyt mogen suyveren, en als den dagh voorbij is, soo sal men se des nachts wederom bedecken met de rietmatten tegen de koude en straffe winden, ook regen, hagel en sneeuw, op dat se voor de koude en diergelijke toevallen bevrijt mogen zijn”, waaruit u kunt zien, dat men al heel vroeg in de gaten had, dat de bijen 's winters rust moeten hebben en beschermd worden tegen vocht en harde wind, de voornaamste oorzaken — gebrek aan voedsel natuurlijk uit-



gesloten — van verliezen in de winter. De onrust, die de mezen kunnen veroorzaken, is dan ook veel schadelijker, dan het verlies aan bijen. Zoals het met de mezen is, zo is het ook met de spinnen. Zij ruimen veel vliegen, muggen en andere insecten op, wat wij prachtig vinden, maar er wordt ook wel eens een bijtje gestrikt en als de bijen in het najaar op de hei staan gaan er soms zelfs heel veel in de spinnewebben ten onder. Vooral als de volken in een stal staan, hangen er langs het dak en voor het front van de bijenkasten nog al eens spinnewebben en omdat u er toch elke dag even langs loopt, zou ik die webben in de naaste omgeving van de stal maar wegvegen.

Als beginner zult u nog wel geen of maar weinig uitgebouwde raten te bewaren hebben. Voor het geval, dat het toch zo mocht zijn of anders voor de toekomst, wil ik graag enkele aanwijzingen geven. Als u er meer van weten wilt moet u uit de bibliotheek (u hebt die catalogus nog niet aangevraagd; ik heb navraag gedaan wie dat wel hebben gedaan en u was er **niet** bij) de laatste 10 jaargangen van ons blad maar eens aanvragen en doorwerken, want daar is meermalen over geschreven. De raten kunnen worden onderscheiden in volkomen droge raten en raten waar nog stuifmeel in zit. Deze laatste hebben voor de imker de meeste waarde, immers voldoende stuifmeel is vooral in het voorjaar bijzonder belangrijk. Men heeft daarom op alle mogelijke manieren geprobeerd overvloedige stuifmeelraten door de winter te brengen zonder dat het stuifmeel voor de bijen onbruikbaar werd. Nu is het naar dat dit stuifmeel ogenblikkelijk wordt aangevallen door de overal aanwezige gewone huismijt, die het als ongelijk geel tot bruin poeder onder de raten achterlaat. Ik geloof wel, dat ik alle methoden aangegeven om dit te voorkomen, heb geprobeerd. Zoals de stand op het ogenblik is, ken ik maar één afdoende methode: bewaar raten met stuifmeel boven een bijenvolk. Als u dit jaar begonnen bent, hebt u daar nog geen behoefte aan, maar als u daar aan toe bent, zet ze dan in een broed- of honingkamer gewoon op de dekplank van een sterk volk, natuurlijk met een gat in de plank opdat de bijen erbij kunnen komen.

Maakt u zich maar geen zorgen over die koude ruimte boven de bijen, want dat valt echt erg mee. Alleen wel even oppassen, dat de moeder in het voorjaar niet naar boven klautert en er een prachtig broednest in aanlegt, wat natuurlijk kan worden voorkomen, door een stukje moerrooster op het gat in de tussenliggende plank te leggen. Ik heb tussen 2 haakjes vandaag, 9 okt., de dekkleedjes verwisseld voor de winterdekplanken. Alle volken op één broed- en één honingkamer, 8 ramen broed behoorlijk bezet, allemaal 12 kg suiker gehad, laat koning winter maar komen. Terug naar die raten. De stuifmeelvrije raten worden niet door de huismijt aangetast, want daar zit niets voor hen in, maar alle raten, met of zonder stuifmeel, worden belaagd door de larven (rupsen) van de grote en kleine wasmot, die gangen door de raat vreten. Zij behoren n.l. tot de zeer zeldzame dieren, die in staat zijn was te verteren. De volwassen moten, er zijn twee soorten, de grote en de kleine wasmot, leggen dan ook hun eieren in de raat. Het slot van de operatie wasmot is, dat zij de raat volkomen hebben verwoest en niets anders achterlaten dan een grauw spinsel vol met hun eigen excrementen. In de kast houden de bijen die wasmot er zelf wel onder en als u geluk hebt ziet u wel eens twee bijen zo'n wasmotlarf naar buiten slepen. Gelukkig is deze mot buiten de kast ook vrij gemakkelijk te bestrijden, mits de imker daaraan maar voldoende aandacht besteedt. Er zijn verschillende bestrijdingsmiddelen zoals de vroeger het meest toegepaste zwaveldamp, ijsazijn en andere, maar het gemakkelijkst en bovendien geheel ongevaarlijk, zijn de paradichloorbenzolkristallen, die u van het Bijenhuis kunt betrekken. Het is een motbestrijdingsmiddel bij uitnemendheid en u kunt het ook in uw kleerkast toepassen en als u nog niet veel raten te bewaren hebt en een ruime kleerkast, dan zet u daarin de broedkamer met raten, bovenop de raten een schoteltje met wat parakristallen, daaroverheen een kleedje en zowel uw raten als uw kleren blijven motvrij, tenminste als u zo af en toe eens controleert of de kristallen niet verdampt zijn en dus moeten worden aangevuld. Zoals gezegd, we kunnen niet ieder jaar zoveel aandacht aan deze

onderwerpen besteden. Degene, die het naadje van de kous wil weten duike in onze bibliotheek, die is daarvoor.

Tenslotte, want ik ben een beetje geschrokken van de ruimte die deze rubriek vorige maand in beslag heeft genomen, nog dit. Als het volgende nummer uitkomt zijn de St. Nicolaasinkopen reeds gedaan. Aangezien dit feest in de winterrust van de bijen valt, staan deze iets minder in de belangstelling dan in de zomer. Er zijn echter op ons gebied genoeg nuttige zaken, die niet zo gek duur zijn en zich goed voor een cadeautje met bijbehorend gedicht op die idioot, die zich door bijen laat steken, lenen. Denkt u maar eens aan die plastic voeremmers, de bijen-uitlaatborden die u het volgende jaar voor uw eerste enorme honingogst nodig zult hebben of een extra kap voor belangstellende bezoekers of iets duurder, maar een blijvend genot, een goed bijenboek. En mogen we dan afspreken, dat u als goed verenigingslid er voor zorgt, dat St. Nicolaas de weg naar het Bijenhuis weet. Prettige avond en, om met een bekend radioverslaggever te spreken: tot... de volgende keer.

## WIE HELPT ZAANDAM?

Onze afd. Zaandam ontving van 't Gemeentebestuur de verheugende mededeling, dat de bijenstal, die door de Gemeente ten behoeve van de afdeling wordt gebouwd, haar voltooiing nadert. Het is de bedoeling de stal te gaan bevolken en volgend jaar het publiek, en speciaal de schooljeugd, hier meer belangstelling voor de bijen bij te brengen. In de stal is een glazen wand, waarachter het publiek de verrichtingen van de imker kan gadeslaan zonder gestoken te worden.

Voor dit prachtige initiatief, dat navolging verdient, zijn enige goede kasten en wat demonstratiemateriaal, maar ook b.v. een goede boogkorf en een bischopsmuts nodig.

Stellig zijn er imkers, die dit materiaal ergens ongebruikt hebben staan. Wij vragen alleen maar: neemt u even contact op met de heer J. Scholtz, Jac. Rekstraat 50 te Zaandam en wij zijn ervan overtuigd dat Zaandam geholpen wordt.

En Zaanse vrienden: proficiat met deze prachtige activiteit!

## De 55e honing- was- en bijenmarkt in Eerbeek maar matig succes

Naarmate de augustusmaand verder verstreek en het gure regenachtige weer maar steeds volhardend zijn best bleef doen werd het ons — organisatoren van de markt — steeds duidelijker: „Weer geen heidehoning op de markt”.

En jawel hoor, de aanmeldingen voor een bezoek aan de markt bleven uit, zodat we ons verplicht zagen in de telefoon te klimmen en op diverse imkers door het gehele land een beroep te doen. Het bleek ons toen reeds, hoe slecht in het algemeen de dracht geweest was in het afgelopen jaar. Van de heidedracht was bij de meesten helemaal niets terecht gekomen. Geen mooi vooruitzicht dus voor een markt, die het hoofdzakelijk moet hebben van heideraathoning. We mochten ons gelukkig prijzen, dat we uiteindelijk nog door 8 personen honing aangevoerd kregen. De totale honingaanvoer bedroeg 400 pond raathoning en 325 flacons.

Bij de raathoning waren enkele inzendingen zomerraathoning die er werkelijk fantastisch goed uit zagen en goed verzorgd waren. Het merendeel was echter brokken honing uit kasten en korven. De honing in flacons, alles zomerhoning, was ook zeer verzorgd. Door de jury werd aan één inzender verzocht zo mogelijk de juiste potten met afsluiting te gebruiken, dus geen deksels van pindakaas- of jampotten.

Bijenvolken waren er in verhouding tot andere jaren tamelijk veel aangevoerd. Hopelijk niet van imkers, die door de slechte resultaten van de laatste paar jaar, van plan zijn er mee op te houden. Totale aanvoer 38 volken, waarvan in kasten 11 en in korven 27 stuks. De jury, evenals andere jaren bestaande uit de heren van Aanholt, van Aarst, Maagendans, Pannekoek en Verhoeven had nu eens geen drukke morgen en was na een uiterst nauwgezette keuring gereed, verre voordat de markt geopend zou worden.

Om 11 uur kon de heer Boesveld toch nog talrijke bezoekers welkom heten evenals de heer Groenveld, algem. secr. en de juryleden.

Hij moest hen echter van te voren op de hoogte brengen van de karige honingaanvoer dit jaar en zette de oorzaken

hiervan uiteen. Om te beginnen was er de lange en strenge winter, die de bijenvolken al te zeer verzwakt had. Daarna de matige zomer en de slechte nazomer. Hij verzocht de kopers dus niet al te kritisch te zijn en als een rechtgeaard imker sprak hij de hoop uit, dat we in 1964 weer eens een goede honingmarkt mochten beleven. Na de opening verdrongen men zich om de enkele aanvoerders van raathoning, met het gevolg dat er goede prijzen gemaakt werden. Tegen 12 uur was de meeste raathoning reeds verkocht en tegen 3 uur 's middags was zowel de raathoning als de honing in flacons uitverkocht. Wel sneu voor de bezoekers die nog na die tijd kwamen, maar helaas daar was niets aan te doen. Ook in bijenvolken was een goede handel en menig kast- en korfvolk verwisselde van eigenaar. Ondanks de minder goede resultaten die we dit jaar met onze bijen boekten, heerste er toch weer die gemoedelijke en ongedwongen stemming op de markt en vele oude bekenden hebben elkaar nog weer kunnen ontmoeten.

Mede met betrekking tot dit laatste zijn we blij dat ook dit jaar ondanks alles, de markt doorgang heeft gevonden. Allen die meegewerkt hebben tot het welslagen, in het bijzonder juryleden en aanvoerders van honing en bijenvolken onze hartelijke dank. Al hebben we nu 2 opeenvolgende slechte jaren meegemaakt, het volgend jaar kan het wel weer ouderwets zijn. Wie weet? ?

Hieronder volgende de namen der prijswinnaars:

**A:** Grootste inzending raathoning: 1e pr. H. Brulleman uit Breukelen, 2e pr. H. Hazelaar uit Teuge.

**B:** Grootste inzending honing in flacons: 1e pr. H. Brulleman 2e pr. Bijenhuis.

**E:** Prachtigste zomerraathoning: 1e pr. H. Brulleman, 2e pr. H. Hazelaar.

**G:** Zuiverste bloemenhoning in flacons: 1e pr. H. Brulleman, 2e pr. G. Wessels, Varsseveld.

**H:** Aanvoer meeste bijenvolken: 1e pr. H. Boesveld, Eerbeek, 2e pr. Mevr. Bielleman, Empe.

**I:** Mooiste korfvolk: 1e pr. A. A. van Reen, Eerbeek, 2e pr. H. Boesveld.

**J:** Mooiste kastvolk: 1e pr. Mevrouw Bielleman.

**K:** Imkersgereedschappen en Bijenwoningen: 1e pr. Bijenhuis.

De honingprijzen: Raathoning (zomer) van f 2,50 tot f 5,-. Honing flacons (zomer) van f 1,75 tot f 2,-. Bijenvolken: Korfvolken van f 12,- tot f 15,-. Kastvolken van f 15,- tot f 35,-.

### WASMOTBESTRIJDING

De afgelopen zomer heb ik een tiental jaargangen van Amerikaanse en Engelse tijdschriften gelezen. Daarin werd aanbevolen de niet in gebruik zijnde raten in lege bakken op een stapel te zetten. Op de bodem van de stapel een lege bak, daarop een moerrooster en dan de bakken met de raten. Bovenop de liefst hoge stapel weer een rooster met op elke hoek een steen en daarop een deksel. De gehele stapel staat ook op 4 stenen, onder elke hoek een. Aldus neergezet hebben we 'n trekkerige tochtende schoorsteen gemaakt en het leuke voor ons is nu, dat in deze aldus opgeborgen raten wel oormotwormen e.d. komen, maar volstrekt geen wasmot. Mijn bijenvriend en ik hebben het afgelopen seizoen honderden raten op deze wijze opgeborgen en de eerste wasmot moet er nog steeds in komen. Wat een voordeel!

Allebei hebben we onze stand een eind van huis. Steeds moesten we overtollige raten mee naar huis nemen en ook bij een volgende inspectie weer terug. Paradichloor en stinkende ijsazijn en nog was vaak de mot ons te vlug af. Thans vervoeren we alleen nog volle of lege honingramen. Alle andere blijven op de bijenstand. Als u nu weet dat wij samen 20-25 volken hebben, is de betekenis van deze ontdekking wel duidelijk. De op bovenomschreven wijze bewaarde ramen blijven volkomen fris. De opgestapelde bakken behoeven heus niet precies op elkaar te sluiten, integendeel, hoe meer tocht en trek hoe beter. Natuurlijk wordt de stapel van buiten nat tijdens regen, maar ze is ook direct weer droog bij het eerste briesje na de hui en de raten schimmelen volstrekt niet, maar blijven gelijk aan lege raten uit een bevolkte kast. Wij kunnen u dan ook van harte aanraden het ook eens te proberen.

HAARLEM

P. BAKKER



## HET 19e INTERNATIONALE BIJENTEELTCONGRES 1963

Op de laatste dag van het samenzijn in Praag is het plan gerijpt om de lezers van de bijenteeltbladen in ons land uitvoeriger en deskundiger dan ooit voor te lichten over het congres. Hiertoe zal het verslag niet door één man worden gemaakt, maar door het volgende team van verslaggevers en deskundigen:

**Ir. J. Mommers** zal verslag doen van het verhandelde over de ziektenbestrijding en de bedrijfsmethoden.

**Drs. J. Beetsma** zal de jongste inzichten op het gebied van de koninginnteelt en de kunstmatige inseminatie behandelen.

**Drs. J. Sweere** zal mededelingen doen over de behandeling en de afzet van honing.

De heer **P. T. Hilhorst** zal verslag doen van de vergadering van Apimondia en van de meer algemene aspecten van het congres.

**Ir. J. Mommers en Drs. J. Beetsma** zullen tevens verslag doen van het behandelde op het voorcongres van de wetenschapsbeoefenaars, dat van 7 tot 10 augustus in Lublice werd gehouden en dat door ongeveer 80 onderzoekers op het gebied van de bijenteelt werd bijgewoond.

Uiteraard zal het verslag niet in één nummer van het Groentje kunnen worden opgenomen. Het is dus van belang de nummers te bewaren; wij kunnen dan, waar nodig, verwijzen naar het reeds behandelde.

Het is voor het eerst in de geschiedenis van Apimondia, dat een congres werd gehouden in een land dat tot het z.g. Oostblok behoort. Het grootste deel van het land is bergachtig. Van de totale beroepsbevolking was volgens de telling van 1961 ruim 80% werkzaam in staatsbedrijven. Ongeveer de helft van de gehuwde vrouwen werkt in loondienst.

De omstandigheden dat Tsjechoslowakije achter het ijzeren gordijn ligt heeft ingrijpende gevolgen voor het maatschappelijk en economisch bestel. Dictatuur en produktie volgens een centraal plan, alsmede het staatsbezit van de produktiemiddelen en de woningen zijn hiervan typische kenmerken.

Bovendien is het streven van de overheid erop gericht zo weinig mogelijk te importeren, vooral niet uit de kapitalistische landen, want daar moet met harde valuta worden betaald. Voor de leden van de communistische partij zijn er belangrijke mogelijkheden, die er voor niet-leden per se niet zijn. De hogere functies in de maatschappij zijn uitsluitend gereserveerd voor de leden van de partij.

Het is niet eenvoudig zich in te leven in een situatie, waarin niet de prijzen het produktieschema bepalen, maar het centrale plan. De factor concurrentie is dan ook vrijwel uitgeschakeld.

Hoewel Tsjechoslowakije het hoogst geïndustrialiseerde land van het Oostblok is, blijkt de welvaart er niet groot te zijn.

In verband met de behoefte aan deviezen zijn bezoekers van de westelijke landen hartelijk welkom in Tsjechoslowakije. Middels op papier goedkope hotelcoupons slaagt men erin de toeristen te leiden naar die hotels, waar alles wel volop te krijgen is. Vanzelfsprekend kunnen deze hotels alleen worden bezocht door buitenlanders.

Voor toeristen zijn er ook winkels waar zij, in ruil voor speciale bonnen, allerlei dingen

kunnen kopen zoals Nederlandse sigaren en Amerikaanse whisky. Opvallend is het geringe aantal personenauto's dat men er ziet. Wegens gebrek aan elektrische energie zijn de straten en de etalages in Praag 's avonds zo karig mogelijk verlicht.

Het is een wijs besluit van Apimondia geweest om nu eens een land achter het ijzeren gordijn een congres te laten organiseren. Veel deskundigen en practici uit midden- en oost-europese landen, die anders wegens deviezenschaarste geen toestemming zouden hebben gekregen om het congres bij te wonen, konden nu wel aanwezig zijn. Het aantal deelnemers bedroeg bijna 1000, wat meer was dan ooit tevoren. Deze deelnemers waren afkomstig uit 33 staten.

De verslagen van de heren Mommers, Beetsma en Sweere, die chronologisch nu moesten volgen, komen in de volgende Groentjes en wij bespreken eerst het algemeen gedeelte van het congres.

---

*De president van het congres, dr. Svoboda, spreekt tot de president van Tsjechoslowakije.*







In de slotzitting hield de heer ridder van Rappard zijn grote rede, waarover in het „Kladblok van een Congressist” in dit nummer reeds iets is vermeld. Daarbij waren o.m. aanwezig de minister voor de Binnenlandse Handel en de minister van Landbouw van Tsjechoslowakije.

Tijdens het congres werd ook de algemene vergadering van de wereldorganisatie van bijenhouders Apimondia gehouden. Het belangrijkste besluit van deze vergadering was, dat er een commissie wordt gevormd die tot taak heeft een statuut voor onze internationale congressen te ontwerpen. Langdurig is er voorts gesproken over de vraag in welk land het congres van 1965 zal worden gehouden. Verschillende landen hadden zich daarvoor aangemeld. Het ging vooral tussen Roemenië en Joegoslavië enerzijds en de Verenigde Staten en Canada anderzijds. De voorstellen van de Nieuwe Wereld waren zeer aantrekkelijk, maar voor de meeste deelnemers zouden de reiskosten wel zeer hoog zijn. Met grote meerderheid van stemmen werd Roemenië uitgekozen als het land, dat het volgende congres mag ontvangen.

Tijdens het verblijf in Praag hebben enige Nederlandse deelnemers hun opwachting gemaakt bij de Nederlandse gezant in Tsechoslowakije, de heer Jhr. J. A. Basbacker. Deze ontvangst had een informeel karakter. De heren hadden een prettig en waardevol

gesprek over de problemen waarmee men daar te maken heeft en over de achtergronden daarvan. De heer en mevrouw van Rappard konden bij deze ontvangst niet aanwezig zijn om dat zij met het presidium van het congres aanwezig moesten zijn bij de receptie, die de president van de Tsjechoslowaakse republiek gaf ter gelegenheid van het bezoek van de Russische kosmonaute aan zijn land.

### NIEUWE DRACHTPLANT

Volgens een bericht in Bee World 1963-3 wordt in de Verenigde Staten 200.000 ha. Saffloer (*Carthamnus tinctorius*) verbouwd. Dit cultuurgewas, heeft bestuiving door bijen nodig. De honing is donker van kleur en sterk van smaak. Tot zover het bericht. De saffloer komt in ons land een enkele keer voor als „pothoofdplant”. Dat wil zeggen dat men hem soms vindt op plaatsen, waar zaden van overzee afgeladen worden. De bloemen zijn oranje-geel, waarmee waarschijnlijk de naam saffloer verband houdt: het zou een verbastering zijn van saffraan-flores (saffraanbloemen). De plant is afkomstig uit Egypte, waar de bloemen in de graven bij mummies gevonden zijn, misschien als symbool van het beroep van de gestorvene (arts). De plant wordt gekweekt om de oliehoudende zaden en ook als verval-sing van saffraan gebruikt. De plant behoort tot de composieten en lijkt op een distel.

## Vragenrubriek

### Vraag 13:

*Ik heb twee zwermen opgezet, die elk vijf ramen bezetten. Kan ik die bijelkaar doen? En moeten die ook 10 kg suiker hebben?*

R. H. V. te W.

### Verenigen van volken in het najaar

De twee door u bedoelde „zwermen”, die elk 5 ramen bezetten, kunnen zeer wel tot één volk verenigd worden; aan dit volk moet dan zo mogelijk de gewone wintervoorraad suiker van 10 kg worden toegediend. Voor het bijeenvoegen van de 2 volken zou ik veiligheidshalve de kranten-methode maar toepassen. Het is namelijk nog al riskant om in deze tijd van het jaar de volken zonder meer bij elkaar te voegen. S.

### Vraag 14

*Mag men de bijen over de Duitse grens brengen om daar een dracht te benutten? Zo ja, moet men dan vergunning aanvragen? En waar moet men dat doen? En kan de controle aan de grens ook te lang duren, bij warm weer voor de bijen te lang?*

G. A. te U.

### Dracht in Duitsland

Nee, dat kan niet. Zelfs als het u zou lukken de bijen in Duitsland te krijgen zou u ze niet naar Nederland terug mogen brengen, want de invoer van bijen naar Nederland is verboden. G.

### Boekbespreking

#### COMMUNICATIE TUSSEN SOCIALE BIJEN

Lindauer, Martin. Communication among Social bees. Uitg. Harvard University Press, 1961, 143 pp 68 afbn. \$ 3.50.

Lindauer is een leerling van Prof. Von Frisch, de ontdekker van de taal van de bijen. Zelf verrichtte hij ook enorm veel onderzoek over dit onderwerp, waarbij vooral de oriëntatie ten opzichte van de zon geheel duidelijk werd.

Dit boek behandelt zowel Von Frisch's proeven als die van Lindauer zelf.

De mogelijkheid voor de mens om het „gesprek” tussen bijen af te kunnen luisteren is in dit boek duidelijk beschreven en maakt het zo spannend als de beste roman.

Ir. J. MOMMERS



## Het bespuitingsgevaar

Wij, als bijenhouders hebben veel te maken met het toepassen van bestrijdingsmiddelen in de landbouw en fruitteelt. In Gleanings 1963-8 vinden wij in een artikel „Het insecticide-raadsel” de volgende zin:

„Dodelijke pesticiden kunnen door iedereen zonder enige navraag gekocht en toegepast worden op elke manier en op elk tijdstip dat men dat wenst”. En verder de uitspraak van de Gouverneur van Californië E. G. Brown: „Het onbeperkte gebruik van giftige chemicaliën met inbegrip van pesticiden is werkelijk gevaarlijker dan de neerslag van een atoom-bom. Ik zal de volledige administratieve machten van gouverneur nodig hebben om een einde te maken aan het ondoordacht gebruik”.

Verder vinden wij in het artikel enige aanhalingen over schadegevallen:

Op 1 juni 1963 werden in Californië in een vaart duizenden vissen gedood: oorzaak, D.D.T. en kopersulfaat, dat in bevoeiingswater, afkomstig van rijstvelden zat en twee dagen later in een ander water weer duizenden dode vissen. Op 3 juni '63 kwam in Californië een 4-jarig knaapje in een boomgaard, die pas was bespoten, en at daar wat perziken; de knaap stierf. Een geneesheer stelde vast, dat de dood veroorzaakt was door vergiftiging door een organisch insecticide, waarschijnlijk parathion.

Volgens het American Beejournal 1963-8 is er in Amerika veel rumoer ontstaan door een boek geschreven door de journaliste Rachel Carson: Silent Spring (Stille lente); ook in regeringskringen. President Kennedy benoemde een commissie (Science Advisory Committee) om de gevolgen van pesticiden te bestuderen. Het door de commissie uitgebrachte verslag heeft de president doen publiceren met de volgende woorden:

„Dit rapport over het gebruik van pesticiden is samengesteld door een door mij benoemde commissie. Ik heb de verantwoordelijke instanties reeds ge-

vraagd de aanbevelingen te bestuderen teneinde wettelijke en technische voorstellen te ontwerpen, die ik aan het Congres zal voorleggen. Daar het van algemeen belang is geef ik het rapport vrij voor publikatie”. De reactie op het rapport volgde snel. De Senaat stelde een sub-commissie in, verschillende vooraanstaande lieden, o.a. de schrijfst van het boek, werden reeds gehoord. In Abeille et Fleurs 1963-7 schrijft A. Caillas, dat het boek ook in het Frans vertaald is, hij doet hieruit enige aanhalingen:

Alle voedingsmiddelen (in Amerika) bevatten D.D.T. Medisch is vastgesteld, dat vóór het tijdperk van de D.D.T. (ongeveer begin 1942) geen enkele overledene sporen van D.D.T. of dergelijke stoffen bevatte. Vanaf 1954-1956 vond men in het vet van doden 5.3 tot 7.4 delen D.D.T. op een miljoen delen en deze hoeveelheid neemt nog steeds toe.

D.D.T. dringt door in de voedingsmiddelen, dit werd bewezen door proefnemingen; zo trof men in een compote van gedroogde vruchten 69.6 delen D.D.T. op de miljoen en in brood 100.9 delen. D.D.T. zit in koemelk, in boter en in de melk waarmee de moeders hun kinderen voeden.

En in het nummer van 1963-6 van genoemd Frans blad publiceerde A. Caillas de volgende mededeling, gedateerd 22 maart 1963 afkomstig uit Londen: De kannibalen op de Polynesische eilanden willen geen Amerikanen meer eten, daar hun vet vergiftigd is.

Deze onthulling werd gedaan door Lord Shackleton tijdens een debat in de Engelse kamer over vergiftigde chemische produkten. Het is het misbruik van D.D.T., dat de Amerikanen ongeschikt maakt voor de consumptie, terwijl de Brit eetbaar blijft. De Lord heeft zeer gedocumenteerd aangetoond, dat het D.D.T. gehalte van de Engelsman 2 en voor de Amerikanen 11 per miljoen bedraagt.

Dan, zo verzucht onze Franse collega, biedt D.D.T. ook nog wel iets goeds. Maar in de ver-

schillende landen is men het er wel over eens, dat wij niet buiten het gebruik van bespuitingsmiddelen kunnen, maar deze moeten met zorg gekozen worden en met nog meer zorg worden aangewend. Dit kan voor ons, bijenhouders, alleen met succes plaats vinden, indien er een goede samenwerking is tussen kwekers, besproeiers, imkers en fabrikanten.

## Chloordaan een gevaar voor de imker

Van ons lid D.C. Zijp Hillegom ontvingen wij een krantenknipsel uit een Zweeds tuinbouwblad, dat hij zo vriendelijk was te vertalen:

In Amerikaanse en Engelse bijentijdschriften wordt gewaarschuwd tegen het bewaren van kunstraat in kelders of andere ruimten, welke behandeld zijn met insecticiden.

Indien deze stoffen in gasvormige toestand overgaan, schijnt de was in sommige gevallen de giftstoffen te absorberen. Uit de V.S. wordt melding gemaakt van een preparaat Chlordane geheten, dat gebruikt wordt om kelderinrichtingen tegen termieten-vraat te beschermen. Een partij kunstraat die in dit lokaal werd bewaard had de giftige stof opgenomen.

Hieraan voegt genoemde heer toe:

Chloordaan is een koolwaterstof die in vele, ook hier gebruikte bestrijdingsmiddelen voorkomt. Onze hartelijke dank voor deze toezending.

Uit het American Beejournal 1962-9 had ik de volgende aantekening gemaakt:

Een Amerikaanse bijenhouder leende, nadat hij al zijn honingkamers in gebruik had genomen, van een vriend een honingkamer met nieuwe ramen met kunstraat. Hij plaatste deze op een broedkamer en de volgende morgen was dit volk dood. Dit overkwam zijn vriend ook en het vergde twee jaar van nauwkeurig onderzoek om de oorzaak op te sporen. Hij had zijn benodigdheden in een kelder bewaard en deze was in november 1959 met preparaten die 1 à 2 procent chloordaan



bevatten, tegen termieten en ander ongedierte behandeld. Proeven hebben bewezen, dat voorwerpen, die niet rechtstreeks met genoemde stof in aanraking kwamen, uit de lucht voldoende vergift hadden opgenomen om de dood der bijen te veroorzaken.

## Bijen in het Alte Land

Wat de Betuwe op het gebied van fruitteelt voor ons land is, is het Alte Land voor West-Duitsland. Het is een strook — 40 km lang — aan de linker oever van de Elbe tussen Hamburg en Stade. Hier vindt men 3 miljoen appelbomen en 2 miljoen kerse-, pruime- en perebomen.

Dit jaar kregen de imkers, die hun bijen in dit gebied hadden of gebracht hadden 15 DM per volk vergoeding en er waren 6.000 volken geplaatst. Dat is 40 procent minder dan in vorige jaren, hetgeen een gevolg is van de grote sterfte onder de bijenvolken in de afgelopen winter.

Deze vergoeding houdt ook in een vergoeding voor eventuele verliezen door bespuiting. Want hoewel met de belangen van de imkers rekening wordt gehouden is bespuiting in de bloeiperiode niet altijd te voorkomen. In de dertiger jaren, toen e.e.a. nog niet voldoende geregeld was, gaf het bespuiten aanleiding tot ernstige onenigheden, processen van bijenhouders tegen fruittelers waren het gevolg. Het resultaat was, dat het reizen naar het fruit werd verboden. Maar dit kon ook niet volgehouden worden, want het eerste jaar liep de kersenoogst die normaal 10 miljoen kg bedroeg terug tot 1,5 à 2 miljoen kg. (Deutsche Bienenwirtschaft 1963-7).

In West-Duitsland ziet men de noodzaak van het hebben van voldoende bijen bij het fruit ter dege in. Zo vinden wij in „Die Biene“ 1963-9 een foto van de Lehrbienenstand te Hetschbach; voor het mooie gebouw staat een groot gezelschap; het onderschrift luidt:

De burgemeester en gemeenteraad met jonge fruittelers en boeren van een gemeente in het Mainzer-bekken bezichtigen de Lehrbienenstand Hetschbach. Deze gemeente wil uit eigen middelen een dergelijke model-stand laten bouwen en ter beschikking stellen van de imkersvereniging. Ook voor de opleiding van jonge imkers zal zij wat geld uittrekken, „want zonder bijen kan de fruitteelt niet“



## Pas op voor vuile suiker

Door de hoge suikerprijs in verband met een tekort aan suiker heeft men ook in Canada uitgekeken naar vervangingsmiddelen. Maar men heeft geen voldoening gevend surrogaat gevonden.

Men moet oppassen voor bevuilde suiker; deze wordt tegen zeer aantrekkelijke prijzen aangeboden. Maar ofschoon deze er soms mooi uitziet, moet men toch op zijn hoede zijn.

Zo brak eens een zak met 5 pound tafelzout waardoor 500 pound suiker werd verontreinigd. Toen een bijenhouder deze suiker aan zijn bijen opvoerde, gingen al zijn volken dood. Dat zou in Ontario meer dan eens gebeurd zijn. (Canadian Beejournal 1963-7).

## Krantenkolder

In de Jaagkieps in het juli-aug. nummer gaf ik u onder bovenstaande kop een stukje uit een dorpskrant; uit dezelfde bron het volgende.

Soort tegen soort. De koningin der bijen vormt een klasse apart. Verdwaalt er een vreemde heerseres in de korf, dan zal zij door gewone werkbijen niet bevochten worden, al konden deze haar met de venijnige angels nog zo doeltreffend doden. De werksters omringen haar enkel met haar lichamen, zodat de indringster geen pas meer kan doen.

Pas als de eigen vorstin verschijnt, opent de kring, de tegenstandsters ontmoeten elkaar en een gelijkwaardig gevecht gaat beginnen. Daarbij waken de werksters er weer voor, dat geen van beide het waagt te ontsnappen.

Raken de koninginnen uitgeput dan worden zij afzonderlijk ingesloten. De eigen vorstin krijgt voedsel en verzorging, de vreemde mag alleen even op adem komen. Dan vechten zij weer verder, tot één der koninginnen kans ziet de ander met haar angel te doorboren. (De schrijver zal vermoedelijk de notities van een bokswedstrijd abusievelijk hebben uitgewerkt).

## Apimondia-postzegel.

Zoals reeds in de vorige Jaagkieps vermeld, gaven de Tsjecho-slowaakse posterijen ter gelegenheid van het XIX Internationale Congres, dat in augustus j.l. te Praag werd gehouden een speciale postzegel uit. Hiervan een afbeelding. Het zegel vertoont o.a. het embleem en de naam van APIMONDIA. Voor de afstempeling was ook een speciaal stempel ontworpen.

## Benzaldehyde i.p.v. Carbol

Men is nog steeds zoekende naar middelen om bijen uit de honingkamers te verjagen. Na het Amerikaanse middel, propaan wordt nu door Dr. G. F. Townsend van het Canadese Department van Landbouw benzaldehyde (cho)-kunstmatige amandel olie-aanbevolen in het Canadian Beejournal 1963-7. Dit middel wordt op dezelfde wijze gebruikt als carbolzuur (oh), maar heeft verschillende voordelen. Het werkt even goed bij helder als bij bewolkt koel weer en heeft geen bijtende of giftige inwerking op de huid. De geur ervan zou binnen 24 uur verdwijnen.

(In Amerika gebruikt men carbolzuur op daarvoor gemaakte deksels, die op het te behandelen volk worden geplaatst).

Enige tijd terug schreef een imker in de V.S., dat hij zijn honingkamers bijenvrij maakte door de bijen er met een compressor uit te blazen. In het A.B.J. 1963-8 staat nu een advertentie van een machinefabriek die compressors hiervoor kan leveren. „Blaas de bijen uit de honingkamers met de moderne niet giftige manier met olie-vrije lucht“.

## Uit de Drentsche Volksalmanak van 1837

### November - Slagtmaand

In deze maand kan niets anders aan de bijen gedaan worden, dan dat men lette dat geen ongedierte de korven aanvalle, dat de bijen verontrust en haar schadelijk is. Men kan ook nagaan, of de korven wel genoeg honig behouden en anders daarin voorzien.

Jékavé



# KRAINER KRAAM

## ERVARINGEN OP SCHIERMONNIKOOG



De afd. Hilversum begon dit jaar voor het eerst — met de prominente medewerking van de heer Ju. Copijn uit Groenekan — aan de Carnicateelt. Wij deden dit voor de eerste maal collectief, waartoe een teeltcommissie in 't leven was geroepen, bestaande uit de heren: Hovenkamp, Tolk, v. Schooneveld en Brouwer. Op 1 juni werd een 60-tal cellen met eitjes gestanst en in een viertal ramen geplaatst, verdeeld over 4 teeltvolken, waarvan wij op 11 juni d.a.v. 54 doppen in arrestkooitjes konden plaatsen. Op zaterdag, 15 juni waren alle doppen uitgelopen en werden de moeren — na te zijn gemerkt met een staniolplaatje — in moerhuisjes overgebracht en in de teeltkastjes geplaatst. Wij maakten gebruik van de teeltkastjes van het Bijenhuis met 3 honingkamerramen en wel een raam honing, een raam met kunstraat en een mooi uitgebouwd raam. De kastjes werden tot maandag 17 juni in de kelder geplaatst en diezelfde dag op een aanhangwagentje geplaatst en door ongetekende met de auto te omstreeks 11 uur naar Schiermonnikoog vervoerd. Vooraf was reeds met de heer Abas afgesproken, dat de aanhangwagen op de boot mocht worden vervoerd en toen wij dan ook te omstreeks 15.30 uur op de kade van Oostmahorn arriveerden, kon de aanhangwagen direct op de boot worden gereden, waarbij het personeel van de „Brakzand” alle medewerking verleende. De auto werd te Oostmahorn gestald, want auto's worden op het eiland niet toegelaten. De overtocht duurde ongeveer 1 uur en op de kade van Schiermonnikoog stond reeds de Jeep van de heer v. d. Wagen gereed, om de kastjes met de aanhangwagen naar het bevruchtungsstation te vervoeren. Voorwaar het was een prachtige samenwerking, want op het bevruchtungsstation stond de heer Kruier reeds gereed om de teeltkastjes in ontvangst te nemen. Het was ongeveer 19 uur — diezelfde dag — dat de kastjes op het terrein waren geplaatst. Het devies, veilig, snel en billijk, bleek hier wel zeer op zijn plaats te zijn.

Was tot nu toe de teelt en het vervoer prima verlopen, het voornaamste — de bevruchting — was nog afwachten. Aan de darren zou het zeker niet liggen; er staan 7 prima volken, met honderden darren.

Ik mocht het genoegen smaken, gedurende de tijd — 12 dagen — dat de teeltkastjes op het eiland stonden, eveneens aldaar te verblijven en kon altoos dichtbij e.e.a. eens observeren. Het bevruchtingsterrein, gelegen aan de Westertooltlaan kan men al direct herkennen. Op een hoge duintop staat de levensgrote Pierewiet en daarachter in een grote duinpan, begroeid met duindoorns staan op de zgn. elfenbankjes, de teeltkastjes. Een prachtig terrein, luw gelegen, zodat de bijen al spoedig uitvliegen. Een temperatuur van 16 tot 18 graden bleek al voldoende voor de bevruchting. De eerste twee dagen was het weer uitgesproken slecht, met regen en wind, doch op donderdag, 20 juni en de daarop volgende dagen was het prachtig zonnig weer en vooral tussen 12 en 16 uur, was

het een gezoem van belang. De darren zigzagden bij honderden door de lucht en zaten achter de koninginnen aan. Op een afstand van ongeveer 50 meter van het terrein, had ik een prachtig overzicht van het geheel en met een kijker gewapend, was het prachtig te overzien. Het kwam wel vast te staan, dat de paring betrekkelijk laag plaats vond en wel op een afstand van ongeveer 3 meter boven de duintop. De daarop volgende dagen was het weer uitgesproken goed voor de paring en meerdere op bruidsvlucht zijnde koninginnen kwamen op de vliegplank terug, achtervolgd door darren. Het kon dan ook niet anders, of de bevruchting moest geslaagd worden genoemd, hetgeen dan ook wel later bleek, dat 80% bevrucht was teruggekomen van Schiermonnikoog. Was ik in principe nog geen voorstander van de Carnica, het is mij daar wel gebleken, dat men van de Carnica's veel plezier kan beleven, al was het alleen maar bij de behandeling. Een tweetal heren van de koninginneteeltcommissie was ook een dag aanwezig om de kasten na te zien en wat een genot om in de kasten te kunnen grasduinen met kort broekje en opgestroopte mouwen.

Wij mogen de heren van de koninginneteeltcommissie dan ook wel dankbaar zijn voor de prachtige plaats, die zij voor ons op het eiland beschikbaar houden en voor de vele zorgen, die daar door hen aan worden besteed. Ook de heer Harm Kruyer mogen wij vooral niet vergeten, die met zoveel zorg en toewijding het bevruchtungsstation beheert en daar veelal alleen voor staat. Al die teeltkastjes — op een gegeven moment stonden er ruim 300 — moet hij toch maar plaatsen en verzenden. Proficiat, heer Kruyer. Het toezicht over het terrein is ook al prima in orde. De heer Donraadt, die vanuit zijn bungalow het terrein kan overzien en op wiens terrein ook teeltkastjes zijn geplaatst houdt evenal de Rijkspolitie een oogje in het zeil.

Nog een kleine tip voor de carnicateelers. Zorg vooral, dat de kastjes aan de eisen, gesteld in het reglement, voldoen. Het overgrote deel was keurig in orde. Toch kwamen er nog kastjes aan — verzonden per spoor en boot, waarvan de vliedschuiven geopend waren, met alle nare gevolgen vandien. Een klein houtschroefje in het schuifje en er bestaat geen kans, dat er bijen (ev. ook de koningin) verloren gaan. Moge het zo zijn, dat u binnen afzienbare tijd met de Carnica in zee gaat.

FR. BROUWER.

## ERVARINGEN MET KRAINERS



Ik heb met belangstelling kennis genomen van de ervaringen van de heer Naeff met zijn Krainers. Het feit dat de heer N. het, na 7 jaar getob met Krainers, nog niet tot bevredigende resultaten heeft gebracht, geeft te denken. Als we de gegevens in zijn artikel eens nader onder de loep nemen, moet er toch ergens wel iets haperen. Jammer, dat de bijen zelf niet eens een stukje kunnen schrijven over hun ervaringen met imkers. Wellicht zouden we daar veel uit kunnen leren. Het artikel over „Wat eraan haperde” in hetzelfde Groentje spreekt boekdelen. En als we dan ook nog eens konden weten wat



er na het vertrek van het bevruchtungsstation nog aan gaat haperen, dan moeten we wel tot de conclusie komen, dat er nog veel te doen is in de imkerswereld.

Men kan weten, dat ik nogal sceptisch sta tegenover de Krainerbijenteelt. De reden daarvan is, dat ik in de vele jaren dat ik bijen heb, de verwachtingen, die men van het Krainer ras koesterde, nimmer in vervulling heb zien gaan. Nu wil ik niet beweren, dat de Krainers niet deugen, maar ik denk dat men de eigenschappen van de Krainers veel te hoog aanslaat, waardoor de grond wordt gelegd voor teleurstellingen. Hierbij komt nog, dat velen blijken te menen, dat bij aanschaffing van Krainers de grootste moeilijkheden in de bijenteelt overwonnen zijn. En zo is het nu juist niet. Wie een tijdlang bijen houdt zal het met mij eens zijn, dat er ieder jaar weer andere problemen zijn. Sommige van die problemen worden veroorzaakt door ons wisselvallig klimaat, andere door afwisselende belangstelling bij onszelf. Iemand met twee tot vier volken is niet zo intensief op zijn bijen ingesteld als iemand met veertig tot zestig volken. Ik zou niet durven beweren, dat Krainers slechter zijn dan onze Hollandse bijen. Ze zijn wellicht anders. Nu veronderstel ik, dat de moeilijkheden, die de heer Naeff beschrijft, meer hun oorzaak vinden in de behandeling, dan in de biologische verschillen en daarom moet misschien de oplossing worden gezocht bij de baas, wat de heer Naeff dan ook terecht tracht te doen. Hij zoekt de oorzaak bij zijn glasdekramen. Ik kan uit het artikel niet opmaken of de glasdekramen bovendien nog met ander dek materiaal werden bedekt: een viltkleedje, oude wollen deken, kapok- of strokussen of iets dergelijks. Ik overwinter ieder jaar enige volken met glas afgedekt, maar bovendien met ander isolerend materiaal. Als u eens voelt hoe warm zo'n ruit dan is, kunt u nagaan, dat zo'n ongedekt glasraam veel warmte doorgeeft en dat is altijd nadelig, zowel voor Nederlandse als voor Krainer bijen. Ik

heb in de afgelopen winter een volk overwinterd in een vitrine. Deze vitrine heeft vier glaswanden, afgeschermd met waterbestendig gemaakt zachtboard en geplaatst buiten in de bijenschans te Hilversum. Ze hebben het best overleefd. Ze zaten bij felle kou tegen het plafond; tussen de raten was geen bij te zien en de kast gaf de indruk dat zij leeg was. Zodra de temperatuur steeg kwam de tros voor de dag. (De bovenste houten lijst is ongeveer vier cm breed.)

Ik meen daarom, dat u zich niet bezorgd behoeft te maken over uw glasdekraam, mits goed afgedekt.

Blijft over de oorzaak ergens anders te zoeken. Misschien kijkt u vaak in uw Krainer volken? Een fout die velen begaan om te laten zien, dat ze niet steken. Weet u hoe het komt, dat die zogenaamde „stekers” altijd honing hebben? Die worden wel met rust gelaten!

Veelal maken we fouten zonder het te weten. Dat is logisch, want als wij het zouden weten zouden we die fouten niet maken. Als er met mijn bijen iets niet goed gaat, denk ik eerst of ik zelf misschien iets verkeerd gedaan heb en dat blijkt heel vaak zo te zijn. Daar heb ik veel uit geleerd.

De heer Naeff woont niet zo ver bij mij vandaan. Ik zou willen voorstellen eens over zijn problemen te praten. Misschien kunnen we beiden iets leren en kunnen we samen een oorzaak opsporen. Het wil mij voorkomen, dat het niet aan de bijen ligt.

Ik heb dit jaar zelf een Krainer moer van de koninginneteltcommissie aangeschaft en wil daar zelf eens ervaring mee opdoen. Weliswaar kan men aan de gedragingen van één enkel volk de waarde van een geheel ras niet afmeten; daarom zullen het er zeker een vijf- à zestal moeten worden om een goed inzicht te krijgen en ik hoop daar t.z.t. nog eens op terug te komen.

HILVERSUM  
Ludenstraat 11.

O. DE VRIES



## De plastic voeremmer

ken 8 kg suiker opvoeren, zijn dan met 2 vullingen klaar. (Vooropgesteld dat zij bijv. 4 pond of meer honing in de volken hebben laten zitten. Red.)

Inderdaad hebt u, als u het roostertje niet gebruikt, bijen omhanden. Dit is gemakkelijk te voorkomen door met de ene hand het emmertje er af te nemen en direct daarop met de andere hand een stukje karton of iets dergelijks op de opening van de dekplank te leggen.

Deze wijze van voeren is ideaal voor imkers, die een aantal volken op enige afstand van huis hebben. Mijn bijen staan in een boomkwekerij, waar water beschikbaar is. Ik hoef nu alleen de suiker erheen te brengen en kan deze ter plaatse in

Evenals de schrijver van de beginnersrubriek heb ik deze herfst de plastic voeremmer geprobeerd bij het voeren van 5 van mijn 12 volken. Inderdaad is het veel beter om zonder het plastic roostertje te voeren. Dit laatste blokkeert te veel. Uitdrukkelijk wil ik er hier op wijzen, dat het emmertje niet 3 maar 4 kg suiker kan bevatten. Imkers, die hun vol-

de emmertjes storten, water erop doen en klaar is de zaak.

Ik voer al jaren met de spaarkastvoerbak grote hoeveelheden opgeloste suiker. Het transport van opgeloste suiker is echter vanzelfsprekend heel wat lastiger dan het vervoer van droge suiker. Al met al inderdaad weer een bijdrage tot rationeler imkeren. En laat nu de jampotjes-met-gaatjes-enthousiastelingen hun hobby van 20 of 30 keer opschudding over wéér een halfpondje suiker in de kast maar blijven beoefenen, beste beginners, maar doet u het maar gerust op de vlugge manier. Jullie geven teveel op eens, zei mij iemand, maar in de praktijk bleek mij half september, dat ik een gewoon korfvolk in één weekend 5 kg met koud regenwater aangemengde suiker kon laten opnemen.

HAARLEM

P. BAKKER



## VERKIEZING HOOFDBESTUUR

In de Groep Friesland zal gestemd moeten worden tussen de heren J. J. Mulder te Appelscha en E. Wietsma te Oldelamer. De stembiljetten zijn aan de afdelingen toegezonden, zij moeten vóór 17 november bij het Bijenhuis te Wageningen zijn en ze worden geopend in een vergadering van het Dagelijks Bestuur op maandag 18 november des namiddags 2 uur in „Carnegie” te Arnhem. De volgende leden zijn bij enkele candidaatstelling herkozen of gekozen verklaard:

**Groep Achterhoek:** G. J. A. Meijer te Babberich.

**Groep Zeeland:** Prud. de Bruine te Zuiddorpe.

**Groep Noordbrabant:** P. J. A. van der Looij, Beverlaan 1 te Son.

**Groep Limburg:** P. H. Ramakers, Kaldebornweg 92, Heerlen. De heer Ramakers neemt de plaats in van de heer G. H. Vogely, die zich wegens drukke andere werkzaamheden niet meer beschikbaar kon stellen.

**Groep Groningen.** Het hoofdbestuur is der heer R. H. Geskes te Roden is thans telefonisch bereikbaar : 05908 - 9699.

## OOGST EN DRACHT

Epe, 18 oktober 1963. — Door de langdurige strenge winter zijn hier vele volken gesneuveld en ook hadden vele imkers maar kleine volken overgehouden. In deze kleine volken zat weinig levenskracht, ook al werden ze verenigd. Gelukkig waren er ook imkers, die weinig of helemaal geen verliezen hadden. De voorjaarsdracht was erg laat. De imkers, die hun volken naar het koolzaad brachten, hadden een goede oogst en de volken hadden zich goed ontwikkeld, zodat verschillende volken, die uit de Flevopolder terugkwamen, zwermrijp waren en de imkers, die niets of weinig overgehouden hadden, weer aan een zwerm of aan een aflegger geholpen konden worden.

Nadien was het weer zeer wisselvallig met veel regen en weinig zon en de zomerogst was hier niet best. Slechts een paar imkers hebben een beetje lindehoning geslingerd. Toen was de hoop nog op de heide gericht. Het heidehaantje had het vorige jaar erg onder de heide huisgehouden, maar hier en daar was er nog een stuk jonge heide er goed voor stond. De heidebloei was wel 14 dagen later dan normaal. Zij, die de bijen tevoren al naar de dopheide hadden gebracht, hebben nog een beetje kunnen oogsten. Sommige imkers, die de bijen op de heide niet in de gaten hielden, kregen dode volken. Heidehoning was er dus weinig of niets. De broednesten waren echter beter dan



vorig jaar en door het mooie najaarsweer ging het invuuren best en ook de broednesten werden nog groter. Zelfs vandaag vlogen de bijen hier nog volop en zij brachten nog stuifmeel binnen. Wij hopen dat de winter niet zo lang en zo streng wordt als vorig jaar en dat wij weer eens een echte zomer mogen krijgen.

JAC. PRUIM

SOEST, 23 sept. 1963. De Soester imkers zijn van de afgelopen winter wel erg de dupe geworden, meer dan de helft der in Soest aanwezige volken is gesneuveld. In mijn meer dan dertigjarige imkersloopbaan heb ik nimmer een dergelijke sterfte onder mijn bijenvolken ondervonden. Enige imkers, die geen sterfte hadden, waren niet met de bijen naar de heide geweest.

De andere volken waren omstreeks 5 augustus 1962 op de heide geplaatst. Ze hadden toen gemiddeld ongeveer 4 ramen broed. Doordat er geen dracht was, stopten de moeren de leg. Bij thuiskomst had geen der volken broed. Ze waren bovendien zeer klein geworden. In het voorjaar 1963, waren er geen voldoende bijen om het broed te verzorgen. Bij inspectie na de winter bleek het merendeel der volken een klein broednestje te hebben, op één raam, en zeer vele dode bijen. Enkele volken hadden in geringe mate roer. Door de onderlinge verbondenheid der collega's uit Soest werden de meest gedupeerde imkers weer aan volken geholpen, ook de afd. Hilversum stond tegen lage prijzen aan de afdeling Soest mooie zwermen af uit haar bijenschans.

In mei gingen wij met een gering aantal volken naar het koolzaad in de Flevopolder. Deze volken deden het goed, er werd 25 à 30 pond honing geslingerd. De bevruchting der jonge koninginnen was hier goed en bruidszwermen werden hier niet gemeld. Op klaver en linde is hier geen honing gewonnen. Enige imkers reisden nog naar de Lage Vuursche, waar 1,5 ha. boekweit stond. Ook daar kwam geen overschot binnen. De heide, die 14 dagen later bloeide dan normaal, gaf ook geen vermeldenswaardige dracht. Voor het eerst zijn ook een 15-tal volken gebracht naar Odijk op een groot veld phacelia. Hierop werd goed gevlogen doch honing was er niet bij. Wel kwam er veel zwart-grijs stuifmeel binnen. Behoudens de koolzaaddracht is het hele jaar geen honing van betekenis gewonnen.

G. H. GRIJZE.

Piet Blanksma en Menno Noordervliet bij de stand die zij op 7 september te Zeist verzorgden ter gelegenheid van de jeugddierendag. Door hun activiteit zijn stellig vele jongeren in contact gebracht met de bijen. Hulde!

## AFDELINGSBERICHTEN

### AFD. HILVERSUM

Onze ledenvergadering van 21 oktober was weer eens ouderwets bezocht, 29 leden. Er waren twee voorstellen over de bestemming van de carnica-koningin, die wij met de ledenwerfactie wonnen: (1). De koningin blijft eigendom van de afdeling en wordt ter verzorging in de bijenschans geplaatst zodat ieder lid hiervan teeltmateriaal kan krijgen. (2) Ze wordt onder de leden verloot. Voorstel 1 werd met algemene stemmen aangenomen. Ook het voorstel om de contributie voor 1964 met 1,— te verhogen werd met algemene stemmen aangenomen. Na de pauze vertoonde de heer Brouwer enige dia's over de bijen en de koninginnteeltwerkzaamheden. Op 18 november komt de heer Laban met films.

O. de VRIES, secr.

### AFD. OBBICHT

Na heel wat voorbereidend werk hebben de afdelingen Obbicht en Heerlen op 27 juli een excursie gemaakt naar de proefbijenstand te Mayen in Duitsland. Wij startten al vroeg en met goed weer en in een volle bus. Na een mooie tocht door de Eifel kwamen wij te laat in Mayen aan, maar werden er toch zeer correct ontvangen. De leider van de proefbijenstand gaf een overzicht van de bijenteelt in Duitsland. We bezochten het laboratorium en daarna de bijenstanden, waar wij uitleg kregen over de hier toegepaste werkwijze. Na dit leerzame bezoek bezochten wij nog een paar toeristenplaatsen en begonnen om 8.30 uur aan de terugtocht. Alle lof voor de heer Pepels als reisleader en aan de heren Van Os en Hensels voor hun medewerking.

Ook ons bezoek aan de Imkersdag te



Rhenen leverde een geslaagde dag op waar de heer Hensels ons voorlichtte. Wij danken de heer Peters voor zijn medewerking en niet te vergeten onze reisleader de heer Pepels. Nu nog de jaarvergadering en onze afdeling kan terugzien op een goed verenigingsjaar.

J. WILLEMS, secr.

#### AFD. BEETSTERZWAAG en O.

Onze afdeling heeft op 17, 18 en 19 oktober als één van de samenwerkende verenigingen van Natuurvrienden in Drachten, deelgenomen aan de Flora- en Fauna-Show „Litona” (liefde tot de natuur) in de plaatselijke schouwburg de Lawei. Een succes: 1500 bezoekers benevens een honderdtal schoolkinderen bezochten de expositie, welke door de heer burgemeester van Smallerland geopend werd in aanwezigheid van de wethouder van culturele zaken en de gemeentesecretaris. Tussen aquaria, volières en bloemen maakte onze bijstand een zeer goed figuur en de belangstelling voor de explicaties betreffende onze nijvere bij en hun leven en werken was zeer groot. Herhaaldelijk kregen wij te horen, dat men er sterk over dacht, ook aan het imkeren te beginnen. Ook de honingstand had veel nieuwsgierige kijkers en ontlokte tal van vragen aan de bezoekers. Vele van onze leden waren steeds in de weer uitleg te geven bij de demonstratiekast, de oude pers, de kasten e.d. Een succesvolle expositie, waarvan wij wel enig resultaat voor onze vereniging verwachten.

D. JOUSTRA, secr.

#### Afdeling „Reggedal” Diepenheim

Op zaterdag 5 oktober hield onze honingtentoonstellingscommissie wederom haar jaarlijkse tentoonstelling in combinatie met een gewasententoonstelling van de P.J.G.O. te Diepenheim. Diverse omliggende afdelingen van onze vereniging waren per circulaire op de hoogte gesteld van dit jaarlijks gebeuren. Alleen echter de afd. Enschede stuurde, op aansporen van ons H.B.-lid de heer W. Assink, van een vijftal leden honing in. Onze Commissie vindt het jammer, dat niet meer imkers van deze gelegenheid gebruik maken. Zij beschouwt het als een mogelijkheid te leren welke eisen aan ons honingprodukt gesteld mogen worden. En dat is meer dan menig imker denkt. Er zijn enkele factoren, die de imker niet zelf

in de hand heeft, b.v. het suikergehalte. Maar reinheid, verpakking en andere zijn toch even belangrijke eisen, die we aan ons produkt mogen stellen. Gaat het aan ons kostbare produkt te verkopen in oude jam- of pindakaaspotjes, waarvan de deksels vaak veel te wensen overlaten?

En gebeurt dat niet al te vaak? Anderzijds vindt onze commissie, dat de imkerij langzamerhand een soort vrijetijdsbesteding, een sport is geworden. Een fijne sport. En is niet in elke vereniging een aantal dagen per jaar aan te wijzen, waarop we onze krachten meten? Of wat misschien nog belangrijker is, waarop we elkaar ontmoeten en onze ervaringen kunnen uitwisselen? Onze commissie zou wensen, dat veel meer mede-imkers hiervan overtuigd waren en het sportieve element van zo'n jaarlijkse strijd aanvaardden en zouden meestrijden om de top. De zorg, waarmee de heer Van Aarst de inzendingen keurt alleen al, is waard mee te doen.

Ondanks de beperkte inzendingen mogen we zeggen, dat onze stand op de tentoonstelling weer een blikvanger was, mede dank zij onze trouwe medewerker bloemist de heer J. v. d. Berg, die dit jaar zelfs op zijn vrijdagavond de nodige fleur met bloemsierwerk moest aanbrengen.

Over de kwaliteit der inzendingen mogen we tevreden zijn.

De prijzen werden als volgt toegekend: Zomerhoning: 1. H. J. Haanepen, Goor; 2. J. W. Assink, Markelo; 3. J. Kl. Beekman, Lochem.

Gekristalliseerde honing: 1. H. J. Haanepen, Goor; 2. J. W. Assink, Markelo; 3. T. de Graaf, Diepenheim. Heidehoning: 1. J. Sloot, Diepenheim (thans eigenaar van de wisselbeker); 2. T. de Graaf, Diepenheim.

Zomerraathoning: 1. J. W. Assink, Markelo; 2. A. Bonke, Diepenheim.

Van ons bijenhuis Wageningen, Ald. Handel, hadden we weer belangeloze medewerking in de vorm van een expositie van imkersartikelen, die eventueel gekocht konden worden.

De P.J.G.O. Diepenheim hartelijk dank voor de financiële steun.

Het bezoek van vele belangstellenden, waaronder dat van ons H.B.-lid W. Assink, hebben we bijzonder op prijs gesteld.

Namens de Commissie,  
J. W. Assink, Goorsegweg 53,  
Markelo.

Op 19 september overleed onverwacht ons medebestuurslid, de heer

E. C. H. TEN BROEK

in de ouderdom van 86 jaar. De overledene was vanaf de oprichting lid van onze afdeling en zijn heengaan betekent voor ons het verlies van een groot bijenvriend.

Namens de afd. Nunspeet  
W. TIMMER

#### AFD. VOORST

Op maandag 25 november houdt de heer A. Laban, assistent van de rijksbijenteelconsultent voor onze afdeling een voordracht met films, o.a. de film „Als een bij een bij ontmoet”. Daarna jaarvergadering.

#### AFD. APELDOORN.

Met de ledenvergadering van 7 okt. j.l. ving het winterseizoen voor onze afdeling aan. In zijn openingswoord heette onze voorzitter, de heer C. W. F. Jansonius, leden en enkele dames en de pers hartelijk welkom en gaf vervolgens een terugblik op het afgelopen jaar, dat bepaald niet gunstig is geweest. Vooral bracht de voorzitter naar voren de strenge winter, de bijensterfte, de late ontwikkeling der volken en geen gunstige omstandigheden voor herstel, een slecht voorjaar en een verregend najaar. Het fruit gaf wel enig herstel maar van een honingoverschot was geen sprake. Bij het naslaan der notulen van vorige jaren, aldus de voorzitter blijkt dat slechte jaren regelmatig voorkomen. Wij moeten de tegenslag van dit jaar zo gauw mogelijk vergeten en met enthousiasme het nieuwe seizoen beginnen en hopen op beter tijden. Het gaat toch om de vreugde die wij aan de bijen beleven en waardoor wij ons kunnen verheffen boven de beslommeringen van elke dag. Verder deelde de voorzitter mede dat achteraf gebleken is dat de op Malkenschoten geplaatste bijenstal niet aan de verwachtingen heeft voldaan en wel omdat het bezoek erg is tegengevallen. Overwogen wordt om deze proef de komende zomer te herhalen en dan op tijden als er meer publiek komt, explicaties te geven.

Voor de a.s. cursus voor gevorderden zijn nog niet voldoende leerlingen. De voorzitter wekt op tot deelname en verzoekt de leden zich alsnog op te geven en eventueel hiervoor propaganda te maken.

In verband met het 65-jarig bestaan van onze afdeling wordt op 8 november a.s. in de A.T.S. (ingang P. Joubertstraat) een feestvergadering gehouden, waaraan enkele attracties zijn verbonden. Het bestuur rekent op aller komst. Introducé's zijn welkom.

Na de pauze werd de vergadering voortgezet met een bespreking over enkele praktijkproblemen.

Wij vermelden o.a. in- en uitwintering, oorzaak van de bijensterfte na deze winter. Uiteraard waren de meningen over deze onderwerpen verdeeld en moesten de debatten terwille van het gevorderde uur door de voorzitter bekort worden. Deze merkte op dat deze besprekingen zeer nuttig voor ons zijn geweest en als we op deze voet doorgaan wij weer veel zullen leren in de komende vergaderingen.

Restumerende kwam hij tot de conclusie dat wel naar voren is gekomen dat de volken niet sterk van de heide zijn teruggekomen en met weinig broed, de bijen na thuiskomst geen stuifmeel hebben kunnen halen, vanwege het slechte weer, zich niet hebben kunnen verplaatsen gedurende de winter vanwege de kou en meerdere volken afgelopen winter Nozema hebben gehad.





Ik zou zo graag op **5** december.....

**R. P. Groenveld: Het Grote Bijenboek.** Een betrouwbare handleiding, zo volledig en zo eenvoudig, dat zowel de geroutineerde imker als de beginnende zich daarmee volledig kan oriënteren .....

f 13,90

**v. d. Belt: Bijenteelt.** Een boekje voor zelfstudie en voor gebruik bij cursussen .....

„ 2,25

**v. d. Belt: De Dierenvriend (Bijen).** Een boekje voor jongens en meisjes over bijen ..

„ 1,90

**Van Gool: Bijenhouden met succes,** tweede druk. Behandelt in theoretische en praktische lessen de bijenteelt speciaal volgens de bekende Aalster Bedrijfsmethode (methode Evers), voor cursussen en zelfstudie .....

„ 3,90

**Plastic Voeremmer** .....

„ 4,75

**Cancrinus: Bijenteelt,** een boekje, speciaal voor imkers in de zandstreken .....

„ 1,75

**Planting: Bijenteelt.** Een praktische handleiding voor cursussen en zelfstudie .....

„ 1,25

**De Roever: Bijen en bijen houden,** een boek voor leek en vakman .....

„ 16,50

**Siebering: Hoofd-zaken der bijenteelt.** Een korte handleiding ten gebruike bij cursussen ..

„ 0,95

**Wigersma: Koninginneteelt.** Een boekje uit de praktijk en voor de praktijk .....

„ 1,50

**Crompton: Een korf vol bijen.** Levendig en onderhoudend boek over bijen .....

„ 7,90

**Postma-Scheepmaker: Levend Landschap,** deel III .....

„ 3,90

Goede  
dingen

## BIJENHUIS - WAGENINGEN

TELEFOON 0 8370 - 2863 — GIRO 823276

## SPEURBIJTJES

**MEDEDELING.** Ons Bijenpark is des zondags gesloten. Bijenpark Brulleman, Breukelen. Tel. 03463-303. Zandpad 42 a.

**TE KOOP:** 6 Simplexkasten waarvan 2 met flinke volken. Alles compleet met twee broedkamers met uitgebouwde raten, een vegerkastje, 3 x 3 raten, een grote ratenkast, 60 tal broedkamerramen, 20 honingkamerramen, moer-roosters, reisramen etc., bij J. van den Berg, Rondelaan 37, Bergen (N.H.). Tel. 2929.

**TE KOOP:** 2 Simplexkasten, z.g.a.n., inclusief raten etc. Tissingh, Nijveenseweg 24, Meppel.

**GEZOCHT:** Von Frisch, De Honingbij eventueel antiq. Prijsopg. aan boekh. Tesselhoff, Driebergen.

**TE KOOP:** prima bijenvolken op zes raten, in Simplexkasten en korven. Alles onder volle garantie. Het van ouds bekende adres, Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42 a, tel. 0 3462-303.

**TE KOOP:** Alles wat voor en bij een bij nodig is. Simplexkasten, enkel- en dubbelwandig; spaarkasten en V.S.-kasten, alle in prima staat met raten en rooster; uitgeb. broed- en honingramen; raten; bijenkappen; slingers; observatiekasten, enz. Nieuwe zesraamskastjes met raten f 7,-. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42 a, tel. 0 3462-303. Van ouds bekend.

**TE KOOP:** gebruikte bijenkorven zonder gebreken; nieuwe zwermklepsen; vlechtriet, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 0 3462-303.

**GEVRAAGD:** bijenvolken, in kasten en korven, worden tegen contante betaling aan huis afgehaald. Het van ouds bekende adres om zaken mee te doen: Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 0 3462-303.

**GEVRAAGD:** ruwe bijenwas en verder alles wat voor en bij een bij nodig is. Bijenpark Brulleman, Breukelen, tel. 0 3462-303.

**TE KOOP AANGEBOODEN:** bijenvolken in kasten, met bijbehorend materiaal. S. Dekker, Veldzoom, postbest. GOES, tel. 0 1100-5848.

**W. 't Land - Koopt à contant - Tegen de hoogste prijzen:** ruwe was en ruwe honing, tevens verkrijgbaar alle imkers-artikelen. Honingzemerij, Tel. 2607, Barneveld.

### WIJ KUNNEN

u alles leveren op het gebied der **Bijenteelt** voor de laagst mogelijke prijzen.

Vraagt onze rijk geïllustreerde prijscourant even aan, deze wordt u **op aanvraag gratis** toegezonden.

**Heeft u geen honing** voor wederverkoop dan kunt u bij ons wel terecht. Vraag dan even onze honingprijslijst aan.

### BIJENSTAND

**H. T. VAN DAM & Zn.**

**JUBBEGA (Fr.) — TEL. 05165 - 382**

### Maandschrift voor Bijenteelt

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland.

Versijnt de eerste dinsdag der maand.

Redacteur: R. P. Groenveld.

Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen.

Telefoon: 0 8370-2863.

GIRO: 846801.

Commissie van redactie: W. Assink, H. G. Maagendans en B. A. van der Sande.

Adviseur: de Rijksbijenteeltconsulent.

Inzending kopij: Voor de 10e der maand.

Inzending advertenties: Voor de 20ste der maand.

Tarief speurbijsjes: Tot 20 woorden f 2,25, elke 4 woorden meer 45 cent, bij vooruitbetaling te voldoen op bovengenoemde postrekening.

Tarief advertenties: Op aanvraag.